

U.G. 3rd Semester Examination - 2025

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-7

[CBCS]

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. निम्नोद्धृतेषु प्रश्नेषु दशानां प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च पूर्णवाक्येन प्रदेयम् : 2×10=20
- i) कौटिल्यार्थशास्त्रस्य ग्रन्थविभाजन कीदृशम्?
 - ii) मिताक्षरामते के तावत् षडविधाः स्मार्तधर्माः?
 - iii) 'चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टम्'—केन कुत्र उक्तम् वाक्यमिदम्?
 - iv) कौटिलायार्थशास्त्रस्य सम्पादनं प्रथमतया केन कदा कस्मात्प्रतिष्ठानात् कृतम्?
 - v) वेदाङ्गानि कतिविधानि? कानि च तानि?
 - vi) गार्हस्थश्रमस्य कर्तव्यानि कानि?
 - vii) शूद्रायां ब्राह्मणाज्जातः पुत्रः महाभारते कः उच्यते?
 - viii) कस्मिन् मासि शिशोः अन्नप्राशनं कर्तव्यम्?

[Turn Over]

- ix) रत्निनां वर्णना कुत्र लभ्यते? रत्निनः कतिविधाः?
- x) शुक्रनीतिसारानुसारेण कथं नृपः नीतिशास्त्रं यत्नेन अभ्यसेत्?
- xi) मण्डलतत्त्वे राजमण्डलस्य केन्द्रस्थले कः वर्तते? तस्य स्वभावः कीदृशः?
- xii) कस्य शासनकाले फा-हियेन-महाभागेन भारतभूखण्डे भ्रमनायागमत्? तेन विरचितस्य ग्रन्थस्य नाम किम्?
- xiii) कः खलु कामन्दकः?
- xiv) का नाम टीका कुल्लूकभट्टेन मानवधर्मशास्त्रम् अवलम्ब्य विरचिता?
- xv) कः खलु त्रिवर्गो त्रिगणो वा?

2. Answer any four of the following: $5 \times 4 = 20$

- i) Briefly discuss the origin of caste-system from inter-caste marriages according to अनुशासनपर्व of the महाभारत?
- ii) What is the meaning of the term आश्रमः? Give a brief discussion of any one of the चतुराश्रमः।
- iii) What is the meant by 'शक्तिः'? Write a comprehensive note on three types of 'शक्तिः'.
- iv) Write a comprehensive note on षाड्गुण्य theory.
- v) Translate into Bengali or English (any one):

जामयो यानि नोहानि शापन्नयप्रतिपूतिपूजिताः।
तानि कृत्याहतानीत् विनश्यन्ति समन्ततः॥

OR

अहिंसा सन्यमस्नेयं शौचमिन्द्रियनिग्रहः।
एतं सामासिकं धर्मं चातुर्वर्ण्योऽब्रवीन्मनुः॥

vi) Write a short note on (any one):

समावर्तनम्, उपायचतुष्टयम्।

3. Answer any two of the following questions. One must be written in Sanskrit with Devanagari Script:

$10 \times 2 = 20$

i) Explain any one of the following verses in Sanskrit with Devanagari Script: 10

- a) ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीद् बाहू राजन्यः कृतः।
ऊरू तदस्य यद् वैश्यः पदभ्यां शूद्रो अजायत॥
- b) धृतिः क्षमा दमोऽस्तेयः शौचमिन्द्रियनिग्रहः।
धीर्विद्या सत्यमक्रोधो दशकं धर्मलक्षणम्॥
- c) शमोदमस्तपः शौचं क्षान्तार्जवमेव च।
ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम्॥
- d) बालोऽपि नावमन्तव्यो मनुष्यः इति भूमिपः।
महती देवता ह्योषा नररूपेण तिष्ठति॥

ii) Briefly survey the मण्डलः theory of inter-state relations as depicted in अर्थशास्त्रम् of कौटिल्यः and शुक्रनीतिसारः।

10

iii) What is the meaning of the term संस्कारः? How many संस्कारः mentioned in स्मृतिशास्त्रः? Discuss the relevance of संस्कारः in Indian social life.

1+2+7=10
